

Informasjonspakke til møtet i Europautvalget fredag 16. september 2011

Det vises til innkalling til møte i Europautvalget 16. september 2011. Fra regjeringen møter helse- og omsorgsminister Strøm-Erichsen og utenriksminister Støre. Dagsorden for møtet ble sendt Europautvalget og de faste komiteene 9. september. Utover oversikten over aktuelle rettsakter for kommende møte i EØS-komiteen, og en kort kommentar til hvert enkelt dagsordenpunkt, mottar Stortinget ingen bakgrunnsinformasjon fra regjeringen knyttet til møtene i Europautvalget. Administrasjonens koordineringsgruppe (utredningsseksjonen, stortingsbiblioteket og internasjonalt sekretariat) har utarbeidet nedenstående bakgrunnsinformasjon knyttet til sakene på dagsordenen, samt til enkelte andre aktuelle saker.

Helse- og omsorgsministeren vil etter planen redegjøre for:

	Side
• Pasientrettighetsdirektivet	2
• Evaluering av direktivet om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner	3
• Merking av næringsmidler –matinformasjon til forbrukere	4
• Alkoholreklame - AMT-direktivet (tidligere fjernsynsdirektivet)	5

Andre aktuelle helsesaker

• Oppstilling av tobakkssvarer - dom i Phillip Morris-saken	7
---	---

Utenriksministeren vil etter planen redegjøre for:

• Euro-/finanskrisen	8
• EØS-midlene (2009-2014) – status MoU-forhandlingene	10
• Fornybardirektivet	10
• Petroleumsloven	11
• Postdirektivet	12
• Innskuddsgarantidirektivet	13
• Hurtigrutesaken – stevning for EFTA-domstolen	13
• ESA-saken om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter	14

Om utvalgte rettsakter i EØS-komiteen

• Forordning 216/2008 om felles regler for sivil luftfart og om opprettelse av flysikkerhetsbyrået (EASA)	16
• Direktiv 2010/40/EU om rammene for innføring av intelligente transportsystemer på vegtransportområdet	17
• Direktiv 2008/50/EF om luftkvalitet og renere luft i Europa	18

Andre aktuelle saker

• EUs oppfølging etter terrorangrepene i Norge	18
• Nytt om Schengen	19
• Arrestordreloven	20

Helse- og omsorgsministeren vil etter planen redegjøre for:

Pasientrettsdirektivet

Det såkalla pasientrettsdirektivet vart vedteke i EU 24. april 2011 og skal gjennomførast innan 30 månader. Regjeringa har som utgangspunkt at direktivet er EØS-relevant og arbeider nå med å greie ut kva konsekvensar ei gjennomføring av direktivet vil ha i Noreg. Helse- og omsorgsministeren har gjort greie for dette i eit [brev til Stortingets Europautval 30. juni i år](#).

Utanriksministeren [orienterte](#) om direktivet på møtet i Europautvalet 19. mai i år (jf. også [informasjonspakka](#) til dette møtet for meir informasjon og omtale av andre EU-relaterte helse-saker). På spørsmål frå representanten Nesvik (Frp) om kva direktivet betyr for spesialisthelseteneste og betaling, viste Støre under møtet til helseministeren.

EU-domstolen har slått fast at pasientar etter visse vilkår har rett til å søke behandling i andre EØS-land og få dette refundert i heimlandet. Da det vart oppnådd semje mellom Rådet og Parlamentet tidlegare i år, skreiv Rådet i si [pressemelding](#) at det endelege direktivet er i samsvar med rettspraksis, og at det respekterer retten til nasjonal organisering av helsesystemet. Parlamentet la i si [pressemelding](#) vekt på at direktivet er særleg viktig for pasientar på venteliste, og for dei med sjeldne sjukdommar.

Direktivet slår fast at pasientar kan få refundert helseutgifter i utlandet opp til eit nivå tilsvarende kostnaden ved behandling i heimlandet. Det vil også seie at retten til refusjon berre vil gjelde helsetenester som faktisk blir refundert i kvart enkelt land.

Medlemslanda kan velje om dei vil gje refusjon til pasienten, eller direkte til den institusjonen som har utført behandlinga. Etter visse vilkår (m.a. for å sikre forsvarleg planlegging) kan landa avgrense retten til refusjon. Kommisjonen skal overvake praksisen, slik at medlemslanda ikkje misbruker dette høvet til å nekte refusjon. Medlemslanda kan innføre eit system med førehandsgodkjenning for behandling i utlandet. Dette gjeld likevel berre for behandling der dette er rimeleg ut i frå visse omsyn, t.d. at behandling krev planlegging (typisk sjukehusbehandling) eller er spesielt risikofylt. Medlemsland kan også etter visse vilkår etablere tiltak for å styre talet på utanlandske pasientar som kan få behandling i landet.

Det er lagt opp til at medlemslanda skal etablere eit nasjonalt kontaktpunkt for å informere pasientar om rettar og praktiske tilhøve i samband med behandling i utlandet. Direktivet medfører også ei styrking av helsesamarbeid mellom landa og betre rutinar for godkjenning av reseptar. Direktivet gjeld ikkje nettsal av medisinsk utstyr eller medisinar, retten til langvarig omsorg og pleie i helseinstitusjonar, eller fordeling av organ i samband med transplantasjonar.

Det har teke relativt lang tid å få vedteke pasientrettsdirektivet i EU, noko som mellom anna har samanheng med at medlemslanda og rådet har frykta kostnadsauke, medan parlamentet har vore opptatt av å sikre rettane som EU-domstolen har stadfesta. Ei anna problemstilling har vore om ordninga ville gagne innbyggjarane i velståande EU-land og ikkje pasientar i sør- og austuropeiske land. FFO har peika på at einskilde lidingar er så sjeldne det berre finst eit einaste fagmiljø i Europa, noko som gjer at dei har vore positive til direktivet. Fagforbundet har tidlegare vore skeptisk til helsedirektivet. Ifølge ei [undersøking](#) gjennomført av Norsk Sykepleierforbund, er seks av ti norske pasientar opne for å bli behandla i utlandet.

Evaluering av direktivet om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner

Europakommisjonen presenterte 22. juni ei ny [grønbok om modernisering av direktivet om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner](#), som inneheld planar om eit europeisk bevis for å letta prosessen for personar som søker arbeid i utlandet. Helse- og omsorgsdepartementet har hatt innvendingar mot beviset.

Moderniseringa av direktivet er eitt av tolv forslag i [styrkinga av den indre marknaden](#). Frå norsk hald arbeider ein no med eit svar på høyringa om grønboka, [som har frist neste veke](#). Frå Kulturdepartementet får koordineringsgruppa opplyst at det anten blir sendt eit eige norsk innspel eller ein felles kommentar frå EØS-/EFTA-landa. Europakommisjonen vil i lys av høyringa arrangera konferanse om temaet 7. november, og eit lovforslag kan ventast i desember.

I ei høyring tidlegare i år, hadde Helse- og omsorgsdepartementet [følgjande innvendingar mot eit slikt bevis](#): «"Professional Card" anbefales ikke når det gjelder helsepersonell så sant dette ikke til enhver tid er oppdatert. "Professional Card" gir en status over kompetanse og anmerkninger i utstedelsesøyeblikket. Den gir ingen garanti for forhold som kan ha påløpt etter utstedelse og kan således gi falsk informasjon om helsepersonellet». Sykepleierforbundet gav også [innspel i førre høyringsrunde](#), og var mellom anna bekymra for at forenkling av direktivet skulle føra til lågare krav til utdanning, både i innhald og omfang.

Direktivet for gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjonar (direktiv 2005/36) blei vedtatt av EU i 2005, og blir brukt når EØS-statsborgarar ønskjer å praktisera eit regulert yrke i eit anna EØS-land enn det dei har kvalifisert seg i ([liste over regulerte yrker i Noreg og andre EU/EØS-land](#)). I regjeringas [arbeidsprogram for EU/EØS-saker 2011/12](#) står det følgjande om betydinga for Noreg: «Direktivet vil få konsekvenser for ca. 100 yrkesreguleringer tilknyttet en rekke samfunnssektorer og dekkes av 11 departementer. Fire departementer har endret ulike lover som en følge av direktivet. De ulike forskriftsmyndigheter vil vurdere behov for nødvendige forskriftsendringer».

I fjor blei det reist debatt om reglane for tilsetjing av legar innanfor EU/EØS-området. Eit pasientdødsfall som følgje av språkproblem fekk helsekomiteen i det britiske parlamentet til [å be om eige regelverk for godkjenning av utanlandske legar](#). Bakgrunnen var mellom anna at legar frå EU/EØS-land kunne arbeida i eit anna EU/EØS-land utan å bestå språktestar, noko legar frå tredjeland måtte gjennomføra for å få yrkesgodkjenning. Også overlege Kjell Vikenes ved Haukeland Universitetssjukehus [uttrykte uro over utviklinga](#), og meinte pasienttryggleiken måtte gå føre prinsippet om fri flyt av arbeidskraft i enkelte tilfelle.

Statistikken over spesialistgodkjenningar viser at det i fjor blei [godkjent mange nye legespesialistar i Noreg, men færre norske](#): «Totalt 627 (54,3 %) av spesialistgodkjenningene er gitt til utenlandske statsborgere. Dette er det høyeste antallet noensinne». VG skreiv i vår om ein tysk lege som mista autorisasjonen på grunn av [uforsvarlig virksomhet og grov mangel på faglig innsikt](#).

Noreg blei i februar kritisert av EFTAs overvaksingsorgan ESA fordi ferdigutdanna medisinarar måtte gjennomgå turnusteneste her i landet, noko som [bryt med praksis i yrkeskvalifikasjonsdirektivet](#). Her har Helse- og omsorgsdepartementet svara at Noreg arbeider med avvikling av turnustenesta. Også Sverige er kritisert for [diskriminering av utanlandske legar](#).

I samband med [eit uformelt helserådsmøte i april](#) etterlyste fleire land betre harmonisering av utdanninga av helsepersonell for å motverka hjerneflukt («brain drain»), noko som særleg påverka nye medlemsland i EU.

Merking av næringsmidler – ny forordning om matinformasjon til forbrukere

14. juni i år ble det [inngått et kompromiss](#) mellom Rådet og Parlamentet i siste runde med trepartsforhandlinger om merking av næringsmidler. I vanskelige spørsmål som merking av opprinnelsesland, slakting uten bedøvelse og transfett ligger kompromisset nært opp til Rådets forslag. Det inngår derimot i kompromisset at Europakommisjonen skal utarbeide konsekvensanalyser på disse områdene etter at forordningen har virket noen år. Alkoholholdige drikker, lesbare næringsdeklarasjoner og allergimerking er områder hvor Parlamentet har fått gjennomslag.

Forordningen samler og forenkler dagens EU-regler om merking av mat. I tillegg introduseres et antall nye krav, blant annet en obligatorisk næringsdeklarasjon. Forordningen er omfattende, og har på grunn av stor politisk uenighet gjennomgått mange endringer underveis.

Rådet og Parlamentet ble [blant annet enige om](#):

- Forordningen gjelder for emballerte matvarer. Medlemslandene kan vedta regler for merking av uemballert mat.
- Det innføres krav om obligatorisk næringsdeklarasjon. Den skal angi innholdet av energi, protein, fett, mettet fett, karbohydrater, sukkerarter og salt, angitt pr. 100 g/ml. I tillegg kan opplysningene gis per porsjon. GDA-merking (guideline daily amounts) er frivillig, det samme gjelder om næringsinformasjonen skal være på forsiden.
- Under visse vilkår kan næringsdeklarasjonen gis i form av grafikk eller symboler slik som trafikklys.
- Uemballert mat, enkelte andre matvarer og alkoholholdige drikkevarer vil bli unntatt fra kravet om næringsdeklarasjon.
- Opprinnelsesmerking blir obligatorisk for ferskt kjøtt (svin, får og fjærfe), ikke bare for storfe slik det er i dag. Det skal innen noen år utredes om det er mulig å innføre obligatorisk opprinnelsesmerking også for meieriprodukter, en del bearbeidede kjøttvarer og én-ingrediensprodukter.
- Det blir ikke obligatorisk å informere om dyret var bedøvd før slakting.
- Allergener skal utheves spesielt i ingredienslisten eller annet sted på emballasjen. Også for uemballert mat vil det bli krav om informasjon om allergener.
- Ingredienslisten forblir obligatorisk, men bruk av samlebetegnelser som «vegetabilsk olje» vil innskrenkes. Det betyr at bruk av for eksempel palmeolje må oppgis.
- Kjøtt- og fiskeprodukter som er laget av forskjellige biter av kjøtt eller fisk, skal merkes med ”sammensatte stykker av fisk/kjøtt”.

Norge og Island sendte en felles [EFTA-kommentar](#) i oktober 2008, og Norge ble invitert til å [presentere sitt syn i Rådet](#) i mars 2009. Norge støttet den obligatoriske næringsdeklarasjonen, hvor innholdet av energi, fett, mettet fett, karbohydrater og salt skal oppgis. Det ble pekt på at innholdet må angis per 100 g eller per 100 ml, og ikke bare pr. porsjon. Norske myndigheter var kritiske til GDA-merking. Verken regjeringens EØS-notat eller arbeidsprogram er oppdatert etter at kompromisset ble inngått i juni.

Norge, på lik linje med Europaparlamentet, ønsket obligatorisk merking av transfett, noe det ikke ble gjennomslag for. Debatten i våre naboland og i nordisk sammenheng er derimot knyttet til et [forbud mot/grenseverdier for transfett](#). Danmark innførte i 2004 regler for at matvarer ikke kan inneholde mer enn 2 g transfett per 100 g vare. Sveriges riksdag vedtok i mars i år å be regjeringen legge fram en lov som forbyr industrielt framstilt transfett i mat.

AMT-direktivet (tidligere fjernsynsdirektivet) – alkoholreklame

Europakommisjonen har i [eit brev til helse-og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen](#) slått fast at Noreg [ikkje kan få unntak frå det nye direktivet for audiovisuelle medietenester](#). Mykje tyder no på at Noreg ikkje kan oppretthalda forbodet mot alkoholreklame på norske TV-skjermar, viss fjernsynssendingane kjem frå utlandet.

Visepresident i kommisjonen, Neelie Kroes, uttrykkjer i brevet forståing for den strenge norske alkoholpolitikken og viser til fleire EU-land med streng alkoholreklamepolitikk, men legg vekt på at det må vere lovgjevinga i sendelandet som avgjer. Kroes viser også til ein samarbeidsmekanisme som Sverige har med Storbritannia.

Regjeringa har enno ikkje tatt stilling til om ein skal forlate det norske unntaket og heller bruka konsultasjonsmekanismen, som opnar for bilaterale forhandlingar med det aktuelle sendelandet. Statssekretær Erik Lahnstein i Utanriksdepartementet seier ein mellom anna vil sjå nærmare på avtala mellom Sverige og Storbritannia: «Men det er veldig stor forskjell på å ha et 100 prosent vern og å måtte gå inn i forhandlinger med andre land». TV3 sender sine sendingar frå London. Lahnstein skulle møte den britiske EU-ministeren i Oslo [tysdag denne veka](#).

I august varsla både [Kristeleg Folkeparti](#) og [Senterpartiet](#) krav om reservasjon. I [eit brev frå Kristeleg Folkeparti](#) til utanriksministeren sendt 12.september, heiter det at styresmaktene bør «legge opp til en grundig utredning av saken og unngå hastebehandling de nærmeste månedene. Norske myndigheter bør i stedet gjennomføre undersøkelser av effekten av dagens unntak sammenlignet med de mulige virkemidler EU-kommisjonen har vist til».

Statssekretær Lahnstein fortalde om norske mulegheiter til [Nationen 6. september](#): «Fagfolk frå tre ulike departement er i gang med å vurdere kva alternativ vi har. Ein moglegheit er å bruke reservasjonsretten, men der er terskelen svært høg».

Statssekretær i Kulturdepartementet Roger Solheim deltok i førre veke på [eit uformelt råds-møte for kultur og audiovisuell politikk](#), og han omtala møtet som «en ypperlig mulighet til å si hva vi mener, hvorfor det er så viktig å opprettholde unntaket [...] Vi innser at vi ikke kan stanse det folk mottar via satellitt, men gjør nå vårt for å stanse det på andre plattformer».

Direktivet om audiovisuelle tenester (AMT-direktivet) erstattar det såkalla fjernsynsdirektivet, og omfattar alle typar audiovisuelle medietenester. Prinsippet om sendeland er sentralt, noko som betyr at kringkastarar av audiovisuelle tenester berre treng å etterleva reglane i det medlemslandet dei er etablerte i.

Då EØS-avtala blei inngått, [fekk Noreg unntak](#) frå fjernsynsdirektivet når det gjaldt alkoholreklame. Unntaket blei sist vidareført i 2000.

I [stortingsdebatten etter den europapolitiske utgreiinga](#) i mai sa utanriksminister Jonas Gahr Støre: «Jeg er ikke optimistisk i den saken». AMT-direktivet blei også omtala i [konklusjonane frå møtet i EØS-rådet 23. mai](#), kor det blei uttrykt «expectation for an early conclusion of this process».

Anne Karin Kolstad, generalsekretær i Actis, som er paraplyorganisasjon for rusfeltets organisasjonar, føreslo nyleg [å sjå til andre land](#): «Det er fleire EU-land som har vedteke strengare lovgiving for alkoholreklame i dei siste åra, så Noreg er ikkje åleine med desse ønska».

I [Europautvalet 30. november 2010](#) svara utanriksminister Jonas Gahr Støre på spørsmål om Frankrike, som også har strenge nasjonale reglar mot alkoholreklame i eteren, har funne ein veg utanom direktivet: «Når det gjelder rettede sendinger fra utlandet, står imidlertid Frankrike i nøyaktig samme stilling som Norge». Støre skildra likevel Frankrike som «en partner vi kan samtale tettere med».

Arne-Inge Christophersen i Clear Channel uttrykte til [Kampanje i oktober 2010](#) at alkoholreklame ville få mykje å seia for inntektene: «Får man med seg spritreklame kan markedet fort ende opp et sted mellom 100 og 200 millioner». Petter Nome, direktør i Bryggeri- og drikkevareforeningen, [frykta derimot marknadstap](#) viss forbodet mot reklame forsvinn: «Pengesterke selskaper som Carlsberg og Heineken har størst muskler og vil utnytte seg av dette».

Statssekretær Lahnstein har tidlegare peika på paradokset i at Noreg blir bedne om å avskaffa forbodet, samtidig som engasjementet for folkehelsa stig i Europa. I ein [rapport frå SIRUS](#) kjem det fram at det har vore ei fokusendring i EU: frå om unionen skal ha ein alkoholpolitikk til *korleis* alkoholpolitikken skal vera.

AMT-direktivet omfattar også andre forhold – mellom anna produktplassering, sponing og reklameavbrot. I [ei høyring](#) var både Barne- og likestillingsdepartementet og Forbrukarombodet negative til oppmjuking av regelverket om produktplassering. Kulturminister Anniken Huitfeldt [meiner det ville vera vanskeleg med særnorske reglar når det gjeld produktplassering](#).

Åtte EU-land fekk nyleg varsel frå Europakommisjonen om å forklara seg om implementeringa av direktivet. I tillegg er både Slovenia og Polen under etterforsking på grunn av [manglande implementering](#).

Andre aktuelle helsesaker

Oppstilling av tobakksvarer - dom i Phillip Morris-saken

”[1-1 i tobakkskamp](#)”, skriver Dagens Næringsliv om Phillip Morris-saken og [EFTA-domstolens uttalelse](#) 12. september. Det vises til at domstolen mener at oppstillingsforbudet i Norge er en restriksjon på import av tobakksvarer, og dermed kan være i strid med EØS-avtalen. Samtidig åpnes det for at det er sannsynlig at forbudet kan ha en helseeffekt, i hvert fall på lang sikt. Det er opp til staten å bevise at forbudet mot synlig tobakk hjelper på folkehelsen.

[Stortinget vedtok](#) i mars 2009 et forbud mot synlig oppstilling av tobakksvarer, mot Høyre og Fremskrittspartiets stemmer. Tobakksprodusenten Phillip Morris har tatt saken til domstolen, og Oslo tingrett har valgt å be EFTA-domstolen om en uttalelse. Det er nå opp til tingretten å avsi dom i saken, som forventes å komme opp i begynnelsen av desember.

EFTA-domstolens uttalelse ventes å få prinsipiell betydning. Avgjørelsen kan påvirke tilsvarende tiltak i andre EU-land og ha innvirkning på arbeidet med revisjon av tobakksdirektivet i EU.

Utenriksministeren vil etter planen redegjøre for:

Euro- /finanskrisen

Sammen med USAs stagnerende sysselsetting og gjeldssituasjon er krisen i eurosonen blant hovedårsakene til uroen i verdensøkonomien. Så sent som 12. september førte spekulasjoner om gresk konkurs til fall på børsene.

I [de internasjonale finansmarkedene frykter](#) mange at Italia blir det nye Hellas, fordi landet har den nest største statsgjelden etter grekerne, målt som andel av landets totale økonomi. Spania har så langt sluppet å be om kriselån, men sliter med stor gjeld, og gjennomfører store kutt og privatiseringsprogrammer. Landet har nylig [grunnlovsfestet tak på budsjettunderskudd](#).

Frykten for gresk konkurs har også fått aksjekursen til særlig franske banker å dale, noe som er en påminnelse om den gjensidige avhengigheten mellom eurolandene, enten de har gjeldsproblemer eller ikke.

[Public Finance Report 2011](#) viser at de mest kriserammede landene i EU må fortsette med planlagte kutt, og muligens gå enda strengere til verks. Samtidig peker stadig flere på at det nettopp er innsparingstiltakene som hindrer den nødvendige veksten. Det antas at den samlede gjelden i de 17 eurolandene vil øke.

Flere politikere har luftet [tanken om en «federal economic government»](#) for å bedre mulighetene til å gjennomføre en felles økonomisk politikk. Angela Merkel og Nicolas Sarkozy har i et brev til rådspresident Van Rompuy uttrykt ønske om en tettere [«økonomisk koordinering»](#) for eurosonen, under ledelse av nettopp Van Rompuy. Saken ventes diskutert på toppmøtet i Brussel 17.-18. oktober.

Nederlands statsminister, Mark Rutte, har foreslått en [«kommissær for budsjettdisiplin»](#), som skal ha rett til å nedlegge veto mot nasjonale budsjettplaner. I tillegg skal medlemsland kunne bli tvunget til å forlate eurosonen. [Også tyske politikere](#) har åpnet for å la Hellas gå konkurs.

Jan Weidemann, Tysklands sentralbanksjef, advarer mot [demokratisk underskudd](#) dersom EU beveger seg mot felles økonomiske løsninger som de nasjonale parlamentene i realiteten har liten innflytelse over.

Det skapte fornyet uro i finansmarkedene da Jürgen Stark trakk seg fra sine verv i Den europeiske banken nylig. Stark skal ha vært motstander av bankens støttekjøp av italienske og spanske statsobligasjoner, et tiltak som har fått æren for å ha avverget en mulig krise i sommer. [En åpen konflikt](#) mellom eurosonens viktigste land og sentralbanken om veivalg videre er bekymringsfullt.

Beslutningen fra toppmøtet 21. juni om kriselån til Hellas og utvidelsen av det europeiske finansielle stabilitetsfondet (EFSF) har vært [vanskelig å følge opp](#). Parlamentene i de 17 eurolandene skal godkjenne redningspakken i løpet av september, men Finland har bedt om spesielle garantier fra Hellas for å bidra. Nederland, Østerrike og Slovenia har krevd noe lignende.

Finansministrene i Finland, Nederland og Tyskland møttes i Berlin 6. september for å prøve å løse striden, uten å komme til enighet. Finlands statsminister, Jyrki Katainen, uttalte 7. september at det [fremdeles er en mulighet for at Finland blokkerer](#) krisepakken til Hellas.

Den tyske forfatningsdomstolen avgjorde 7. september at [kriselånene til Hellas ikke er grunnlovsstridige](#), gitt visse betingelser. [Domstolen forutsetter](#) at forbundsdagens budsjettkomité skal godkjenne framtidige redningspakker dersom gjennomføringen av en pakke innebærer en belastning for det tyske statsbudsjettet. Enkelte peker på at det vil gjøre det vanskeligere for EU å svare raskt på lignende kriser senere. Domstolen stilte seg også negativ til felles obligasjoner for eurolandene. Euroobligasjoner vil innebære at alle euroland garanterer solidarisk for hverandres statspapirer. Ideen har flest støttespillere i Sør-Europa, mens den tyske regjeringen foreløpig har sagt nei.

Krisepakken skal behandles i det tyske parlamentet 29. september, og vil, med støtte fra opposisjonen, ventelig vedtas. Nei-stemmer fra egne rekker vil likevel bety et prestisjetap for Merkel.

Europaparlamentet og Rådet nærmer seg hverandre i forhandlingene om den såkalte «six-pakken», som skal styrke [Stabilitets- og vekstpakten](#), og dermed gi bedre økonomisk styring. Det har vært uenighet om reaksjoner overfor land som ikke overholder reglene for gjeldsgrad og budsjettunderskudd. Guy Verhofstadt uttalte 8. september at man [muligens kan komme til enighet](#) allerede denne uken.

På G20-toppmøtet 3.-4. november vil EU fremme [forslag om innføring av skatt på finanstransaksjoner](#). Man tenker seg at denne typen skatt kan innføres i EU først, og brukes som et middel til å få med seg G20-landene på sikt. Det ventes [diskusjoner om saken i Rådet](#), fordi Storbritannia, Nederland, Polen og Malta er motstandere av forslaget.

Den sveitsiske sentralbanken besluttet 6. september å [binde sveitserfrancen mot euroen](#) til en kurs på 1,2. Bakgrunnen er den stadig sterkere francen, som vil svekke sveitsiske eksportbedrifters konkurranseevne. Den sveitsiske beslutningen har økt presset mot den norske krona, og SVs finanspolitiske talskvinne, [Inga Marte Thorkildsen](#), sa i en kommentar til Dagens Næringsliv 12. september at Norges Bank bør komme på banen med nødvendige grep og at «En mulighet er å følge Sveits, noe som har sine klare bieffekter.»

Eurokrisen har fått konsekvenser for den norske renteutviklingen. [Sentralbanksjef Øystein Olsen](#) uttalte til Aftenposten 6. september at: «Det synes nå som om veksten ut av lavkonjunkturen i 2008 og 2009 blir tyngre og tregere enn det vi tidligere har lagt til grunn», og at «Dette kan i sin tur skape en ny negativ bevegelse nedover. Norske renter er, og vil alltid være, påvirket av internasjonale konjunkturer, og spesielt påvirket av hvordan renteutsiktene ser ut ute».

Viktige møter i tiden framover:

16.-17. september: Uformelt møte mellom medlemslandenes finansministre i Polen. USAs finansminister, Tim Geithner, vil også møte.

22. september: G20-finansministrene møtes i Washington D.C

29. september: Det tyske parlamentet stemmer over krisepakken til Hellas

30. september: Utbetaling av del av kriselån til Hellas

3.- 4. oktober: Medlemslandenes finansministre møtes i Luxembourg

3.- 4. november: G20-toppmøte i Frankrike

EØS-midlene (2009-2014) – status MoU-forhandlingene

EØS-finansieringordningene for perioden 2009-2014 utgjør om lag 14 milliarder, hvorav den norske andelen er 97 prosent. Den nye avtalen mellom Norge, Island, Liechtenstein og EU ble inngått 18. desember 2009, og ble ratifisert av Stortinget 28. oktober 2010. Før de ulike programmene kan presenteres, må det inngås en såkalt MoU-avtale med hvert enkelt medlemsland. Foreløpig er det inngått avtaler med åtte av de femten landene.

Hellas er foreløpig ikke blant disse landene, men forhandlingene med Athen skal være så godt som sluttført. I vår ble det meldt at utbetalingene til Hellas for 2004-2009 var avbrutt grunnet manglende innsyn, men etter at det i løpet av sommeren ble lagt fram dokumentasjon på at midlene var brukt riktig, [kom utbetalingen i gang igjen](#).

Utenriksministeren har tidligere varslet at [programmene vil lanseres i 2011](#). EØS-midlene består av to finansieringsordninger; en EØS-ordning (EEA grants) på 197,7 millioner euro i årlig bidrag, samt en norsk ordning ("Norway grants") på 160 millioner euro i årlig bidrag.

Norges årlige støtte utgjør rundt 3 milliarder kroner (347 millioner euro). Norges bidrag for perioden 2009-2014 øker med 22 % i forhold til forrige periode (2004-2009). Ordningen dekker nå i større grad områder Norge prioriterer, som miljø, klima, fornybar energi og samarbeid mellom arbeidslivets parter. Rundt en firedel av midlene skal brukes på miljø og klima. I tillegg til 2,6 milliarder kroner til miljø- og klimatiltak, vil 1,4 milliarder kroner gå til å utvikle og fremme karbonfangst- og lagring i løpet av femårsperioden.

Det ble 5. september kjent at Transparency International (TI) blir ny samarbeidspartner for EØS-midlene. Anti-korrupsjonsnettverket skal være med å sikre åpenhet og motvirke korrupsjon under prosjektgjennomføringen.

Fornybardirektivet

EFTA-landene har forhandlet med EU-kommisjonen om nasjonale mål for andel fornybar energi i 2020. I utkastet til EØS-vedtak er Norges mål å [øke andelen fornybar energi](#) til 67,5 prosent i 2020, opp 9,5 prosentpoeng fra 2005-nivå. Forslaget til vedtak er sendt til behandling i EU og EFTA-landene. Regjeringen mener målet er [ambisiøst](#), og viser til at fornybarandelen allerede er langt høyere i Norge enn i EU-landene.

[SSB](#) har tidligere beregnet at Norges mål skulle være 72,4 prosent fornybarandel i 2020 etter EUs interne beregningsmetode. Samtidig står det i konsekvensutredningen til direktivet at ingen EU-land skal ha mål om en fornybarandel på over 50 prosent. Ifølge SSB ble dette brukt som argument for å redusere Sveriges mål om vekst i fornybarandelen fra 11,1 til 9,2 prosentpoeng.

I 2009 var fornybarandelen 65 prosent i Norge, ifølge [SSBs statistikk](#). Fornybarandelen innenfor transportsektoren var 3,7 prosent. Transportsektoren står for om lag 25 prosent av energiforbruket i Norge. Det betyr at fornybarandelen i de andre sektorene var om lag 85 pro-

sent. EU har et mål om at 10 prosent av energiforbruket i transportsektoren skal være fornybar i 2020. Forutsatt at Norge når dette målet, viser en enkel beregning at fornybarandelen i de andre sektorene må være 86-87 prosent i 2020 for å innfri målet om 67,5 prosent totalt. Det virker ikke dramatisk i forhold til situasjonen i 2009. SSB forklarer den høye fornybarandelen i 2009 med finanskrisen og nedgangen i energiforbruket. Statistikken indikerer likevel at det norske måltallet kan være oppnåelig. Det vil forutsette vekst i andelen fornybar energi i transportsektoren, noe som kan bli den største utfordringen.

Parallelt med forhandlingene med EU har Norge fremforhandlet en [avtale om et felles el-sertifikatmarked](#) med Sverige. Avtalen ble undertegnet 29. juli. Målet er at sertifikatmarkedet skal utløse produksjon av 24,5TWh ny fornybar elektrisitet. Til sammenligning produserte Norge om lag 132 TWh i 2009.

Petroleumsloven

Regjeringen la i april fram et forslag til endringer i petroleumslovens §10-2. Bakgrunnen var en [påpekning fra ESA](#) om at ordlyden ikke var i tråd med norske EØS-forpliktelser.

Under debatten om utenriksministerens europapolitiske redegjørelse 24. mai tok representanten Dagfinn Høybråten (KrF) opp [spørsmålet om hvorfor forslaget ikke var sendt ut på høring](#). Han mente lovendringen ville kunne gjøre det «vesentlig vanskeligere for norske myndigheter å stille krav om økt petroleumsaktivitet med lokale ringvirkninger i Norge fordi kravene til organisasjon, ledelse og lokalisering av baser i petroleumsvirksomheten blir klart svekket av denne svekkelsen av petroleumsloven».

Høybråten mente forslaget var såpass vidtrekkende at det burde ha vært sendt ut på høring. Utenriksministeren svarte at han ville komme tilbake til saken, og han forsikret om at han ønsket ringvirkninger av olje- og gassvirksomheten «i hele Norge, også i nord».

I [et intervju med Stavanger Aftenblad dagen etter](#) forklarte statssekretær Per Rune Henriksen (Ap) hvorfor regjeringen mente det ikke var nødvendig med høring: «Fordi forslaget innebærer innsigelser fra ESA, er det lite realiteter i forslaget som kan endres gjennom høring». Han viste også til at lovendringen ville ha liten praktisk betydning, gitt at det var *lovteksten* ESA fant diskriminerende, ikke norske myndigheters *praktisering* av den.

I februar avslo Olje- og energidepartementet et krav om innsyn i et brev fra ESA om denne saken. Departementet begrunnet avslaget med hensynet til Norges utenrikspolitiske interesser. Sivilombudsmannen bestred senere departementets begrunnelse.

Under [Stortingets behandling av lovendringen i juni](#) uttalte olje- og energiminister Ola Borten Moe at [sivilombudsmannens tolkning](#) ville bli retningsgivende for departementet i framtida. Han mente også at det var praksis at det ble gitt innsyn i åpningsbrev fra ESA, men presiserte at dette ikke var en «praksis uten unntak».

Høybråten framholdt under debatten at Moe og regjeringen ikke hadde holdt Stortinget tilfredsstillende orientert. Blant annet viste han til Europautvalget som nettopp et forum hvor regjeringen orienterte om saker hvor «Norge kjemper for å beholde sin lovgivning».

Olje- og energiministeren mente det var en skjønnsvurdering hvorvidt Europautvalget burde ha vært involvert. Høybråtens innspill og mindretallets merknader var «relevante oppfatninger av hvordan denne typen saker kan håndteres i tiden som kommer», sa han.

Stortinget vedtok forslaget 15. juni.

Postdirektivet

Norge og EU hadde 29. juni de første uformelle samtalene om postdirektivet. EU tok initiativ til møtet etter at utenriksminister Jonas Gahr Støre i mai orienterte om at regjeringen ikke ville innføre direktivet.

[Partene ble enige om](#) å fortsette diskusjonen i et nytt møte, som etter det vi forstår vil finne sted 15. september. Det er ennå ikke satt i gang noen 102-prosedyre, men så langt er det lite som tyder på at EU vil vurdere å endre standpunkt. Det første møtet foregikk på embetsnivå mellom EU-ambassadør Oda Sletnes og Gianluca Grippa, Norgesansvarlig i EUs nye utenriktstjeneste (EEAS).

EU vedtok i 2008 det såkalte [tredje postdirektiv](#), som det ble orientert om i informasjonspakken til møtet i Europautvalget i [mai 2011](#). Direktivet åpner marked for brevpost under 50 gram for konkurranse (brevpost over 50 gram er tidligere åpnet for konkurranse gjennom tidligere direktiv). Direktivet regulerer videre bl.a. frekvens på omdelingen, krav om landsdekkende omdeling og finansiering av leveringsplikten. Direktivet hadde gjennomføringsfrist i EU-landene innen utgangen av 2010, men noen medlemsland fikk en to års lengre gjennomføringsfrist, dvs. innen utgangen av 2012.

Arbeiderpartiets landsmøte sa i april nei til EUs tredje postdirektiv. Direktivmotstanderne frykter for dårligere arbeidsvilkår og postlevering i distriktene. Mange regner etter dette med at Norge for første gang vil benytte seg av reservasjonsretten i EØS-avtalen.

Norge skal ifølge EØS-avtalen være forpliktet til å forhandle med sine EØS-partnere Island og Liechtenstein, og EU. EØS-avtalens artikkel 102 beskriver prosedyren for uenighet om deler av avtalen. Partene er forpliktet til å forhandle med sikte på en løsning. Fra konflikten presenteres i EØS-komiteen, skal seks måneder settes av til forhandlinger. Dersom ingen løsning foreligger da, settes den omstridte delen av avtalen midlertidig ut av kraft etter ytterligere seks måneder.

Et interessant spørsmål vil derfor bli hvor stor del av avtalen som i så fall settes ut av kraft. Ikke noe EØS-land har hittil benyttet reservasjonsretten. I etterkant av landsmøtet har enkelte Ap-politikere gitt uttrykk for at man gjennom forhandlinger med EU kan komme fram til et annet utfall enn et såkalt veto. Dette vil for eksempel kunne vært at EU gir garantier for at de av ordningene som Ap-landsmøtet la mest vekt på å bevare, ikke vil falle bort ved iverksetting av direktivet.

Innskottsgarantidirektivet

Medan Noreg tidlegare har fått stød for sitt syn på innskottsgarantien hjå Europaparlamentet og EU-kommissær Barnier, synes det no å vere ein viss motstand i Barniers eige byråkrati, og mangel på aktiv støtte hjå medlemslanda (Rådet).

14. september er det fyrste trepartsmøtet mellom Rådet, Parlamentet og Kommisjonen om innskottsgarantisaken. Eitt møte til er fastlagt 20. september, og behovet for fleire møte vil bli vurdert i lys av kor mange uavklarte punkt det er etter det fyrste møtet. Finansminister Sigbjørn Johnsen [uttalte til Dagens Næringsliv](#) 5. september at han har godt håp om å få til ei god løysing. Mykje vil truleg vere avklart etter dei to planlagde møta.

NTB skreiv 22. juli at Europakommisjonen og Rådet foreløpig [ikkje vil støtte det norske ynsket om](#) å kunne vidareføre ein garanti på to millionar kroner for bankinnskott.

Finansministrane i EU vart før sommaren [samde om ein posisjon](#) for endringar i direktivet om innskottsgaranti. Spørsmålet om eit unnatak som sikrar vidareføring av det norske garantinivået har ikkje vore drøfta i Rådet. Finanskomiteen (ECON) i Europaparlamentet vedtok som kjent si innstilling i mai, jf. [informasjonspakken](#) til den europapolitiske debatten i mai. Finansminister Sigbjørn Johnsen har i eit [brev](#) til sin danske kollega 7. september i år, vist til at både den finske og den svenske finansministeren har uttrykt at dei vil kunne akseptere ei løysing i tråd med ECON si innstilling. Johnsen skriv han vonar også den danske statsråden vil kunne støtte dette og viser til at det både sikrar vidareføring av det norske dekningsnivået og omsynet til konkurransen i den indre marknaden.

Det er Rådet sin posisjon og komitéinnstillinga frå Parlamentet som dannar utgangspunktet for forhandlingane der også Kommisjonen deltek. Slike forhandlingar – ofte omtala som *trilogar* – har som mål å få semje om ein felles posisjon som deretter blir vedteke av Parlamentet og Rådet. Frå Parlamentet vil formannen i finanskomiteen leie forhandlingane, men både saksordføraren og skuggesaksordførarane vil delta i forhandlingsdelegasjonen. Sjølv om det på nokre punkt er viktige skilnadar i posisjonane til dei to institusjonane, synes vurderinga å vere at det er gode sjansar for å kome fram til felles posisjon med relativt få møte. ECON-sekretariatet ville likevel ikkje spekulere i kor raskt eit formelt vedtak kan skje, men viser til at det polske formannskapet gjerne vil avslutte saken før jul.

Storbritannia, Frankrike og delvis Tyskland har så langt vi veit teke til orde for å sjå direktivet i samanheng med eit venta [framlegg til bankavviklingsfond](#), for å unngå at den samla belastninga på bankane blir urimelig. Europaparlamentet er ikkje samlede i at det er nødvendig å sjå disse to sakene i samanheng, men dette vil i tilfelle forsinke prosessen.

Hurtigrutesaken – stevning for EFTA-domstolen

Regjeringen vil ta hurtigrutesaken til EFTA-domstolen. Stevningen er det norske svaret på en grunnlagt uttalelse fra EFTAs overvåkningsorgan, ESA, som sier at ekstrabetalingen til Hurtigruten i 2008 for kjøp av transporttjenester mellom Bergen og Kirkenes ikke er i samsvar med EØS-reglene for statsstøtte.

Statens avtale gjelder godsfrakt og distansepassasjerer, men [ESA mener deler av beløpet har gått til å subsidiere turistransport](#). Overvåkningsorganet tallfester ikke hvor mye av ekstrabe-

vilgningene som er ulovlig støtte. Det er opp til norske myndigheter å beregne og kreve tilbake den ulovlige støtten.

Samferdselsminister [Magnhild Meltveit Kleppa sier i en pressemelding](#) at «tilleggsavtalen ikke innebærer overkompensasjon for det offentlige tjenestekjøpet på strekningen». I tillegg mener staten at det hefter prosessuelle feil ved ESAs vedtak. Det pekes på at det er store utfordringer knyttet til å beregne hvilke utgifter som kan kompenseres, siden det på de samme skipene drives kommersiell virksomhet parallelt med det statlige kjøpet.

Avtalen mellom staten og Hurtigruten ble undertegnet i 2004 og gjelder ut 2012. I 2008 var Hurtigruten i en økonomisk krise, og [regjeringen foreslo en tilleggsbevilgning](#) på 125 millioner kroner. Dette var en kompensasjon for betaling av NOx-avgift, innbetaling til NOx-fondet og en generell kompensasjon på grunn av selskapets vanskelige økonomiske situasjon. Departementet godkjente at ett skip kunne tas ut av kyststruten for en periode.

Hurtigruten har også tatt saken til EFTA-domstolen. [Konsernsjef Olav Fjell sier til NTB](#) at: «Hvis vi ikke hadde fått denne tilleggsavtalen med staten, hadde det ikke vært noe Hurtigruten i dag. Avtalen var helt avgjørende for at vi fikk tillit fra banker og eiere til å kunne fortsette».

Det er inngått en ny avtale mellom staten og Hurtigruten for perioden 2013-2019. [ESA godkjente den nye avtalen](#) 29. juli i år, og avviste med dette en klage på anbudsprosessen. Klageren mente at norske myndigheter skulle ha delt anbudet opp i mindre deler, slik at små- og mellomstore selskap kunne hatt mulighet til å vinne deler av anbudet. ESA gir staten medhold i at anbudet kunne formuleres på den måten det ble gjort. Klageren fikk heller ikke medhold i at kontrakten skulle være ugyldig fordi det ikke var satt miljøkrav til båtene.

Grunngitt uttalelse fra ESA om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter

[Forskriften om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter](#) er i strid med EUs utstasjoneringsdirektiv, hevder ESA. Den norske forskriften, som iverksetter ILO-konvensjon 94, krever at arbeiderne ikke skal ha dårligere vilkår enn det som følger av nasjonal tariffavtale eller det som ellers er normalt for tilsvarende arbeid. EFTAs overvåkningsorgan, ESA, sendte 29. juni en [grunngitt uttalelse](#) hvor det slår fast at Norge ikke kan ha regler som bare gjelder for offentlig sektor. Det er lov å ta med sosiale forhold i offentlige anbud, men man må da vise til bestemmelser i allmenngjorte tariffavtaler og/eller lovgivning.

Norge hadde frist til 29. august for å gjøre de nødvendige endringene, men har fått utsettelse til 14. oktober. I stortingsmeldingen *Felles ansvar for eit godt og anstendig arbeidsliv*, som ble lagt fram 26. august, står det at: «[Departementet er uenig i at forskrifta er i strid med EØS-retten](#) og meiner at denne oppfatninga er basert på ei feiltolking av rettspraksis frå EU-domstolen [...] Dersom styresmaktene og ESA ikkje blir einige, vil saka truleg bli lagd fram for EFTA-domstolen. Dersom Noreg taper ei sak for EFTA-domstolen, kan det innebære at vi må få allmenngjeringsforskrifter i alle bransjar som er omfatta av ILO-konvensjon nr. 94».

«[Dette er en stor seier for NHO](#)», sier Nina Melsom, avdelingsdirektør i NHO, i en kommentar til ESAs uttalelse. Hun viser til at ESA støtter NHOs syn om at det ikke må være adgang til å gi ulike regler for offentlige og private aktører, og at konkurransegrunnlaget må være klart når det gjelder lønn og arbeidstid. NHO krever at regjeringen endrer forskriften.

Utstasjonering («posting of workers»), eller utsending, er et begrep som brukes når utenlandske arbeidstakere kommer til et land midlertidig og er ansatt hos en utenlandsk arbeidsgiver. Utstasjoneringsdirektivet ble vedtatt 1996 som et viktig virkemiddel i arbeidet mot sosial dumping. Etter flere EU-dommer på området har direktivet endret karakter fra å sette minimumskrav til å sette maksimumskrav. I ESAs uttalelse vises det til Rüffert-dommen, som sier at man ikke kan stille krav om tarifflønn ved byggeoppdrag.

Europeisk fagbevegelse har i flere år arbeidet for en revisjon av direktivet. Europakommisjonen signaliserer at det ikke er aktuelt å endre direktivet, men at man vil komme med [et initiativ i høst hvor man stiller krav til implementering og håndhevelse av direktivet](#).

Norge har iverksatt flere tiltak for å sikre utstasjonerte arbeidstakere samme rettigheter og lønn som nasjonale arbeidstakere: allmenngjøring av tariffavtaler, identitetskort, innføring av solidaransvar, innsynsrett for tillitsvalgte og påseplikt. I februar i år ble en sak som gjelder [allmenngjøringsforskriften for verftsindustrien sendt til EFTA-domstolen](#). NHO og Norsk Industri mener at forskriften er ugyldig på grunn av saksbehandlingsfeil i Tariffnemnda, og fordi den er i strid med EØS-retten. Borgarting lagmannsrett har bedt EFTA-domstolen om en uttalelse. En tilsvarende sak for byggebransjen er lagt til side i påvente av utfallet av denne saken.

[Island ble i sommer dømt i EFTA-domstolen](#) for brudd på utstasjoneringsdirektivet. Saken gjaldt tolkning av direktivets definisjon av minstelønn og at utenlandske bedrifter må betale islandsk sykkelønn og tegne arbeidsskadeforsikring. Finland og Norge har støttet Island i denne saken.

Om utvalgte rettsakter i EØS-komiteen

Forordning 216/2008 om felles regler for sivil luftfart og om opprettelse av flysikkerhetsbyrået (EASA)

Forordning 216/2008 har vært oppe i Europautvalget flere ganger fordi Norge har vært uenig med Europakommisjonen om kompetanse til å ilegge bøter. I tillegg er forordningen sentral i spørsmålet om nye arbeids- og hviletidsbestemmelser for flygere og i regler for helikoptertrafikk på kontinentalsokkelen.

Forordningen innebærer en totalharmonisering av regelverket. Samferdselsdepartementet skriver i et brev fra september 2009 at: «[Regelverket vil erstatte alle nasjonale særregler](#). Norske myndigheter vil etter implementering antakelig ikke lenger kunne vedta verken strengere bestemmelser eller gi lettelser i de vedtatte reglene der man skulle se behov for dette».

I Europautvalget i februar slo utenriksminister Jonas Gahr Støre fast at vi [må akseptere Kommisjonens tilnærming](#), og gi EFTAs overvåkingsorgan, ESA, muligheten til å ilegge bøter. Støre viste til at både de rettslige og politiske sidene knyttet til myndighetsavståelse, også forholdet til Grunnloven, var vurdert, men la til: «Vi er opptatt av den mulige presedensvirkningen dette kan ha for å utvide ESAs kompetanse. Vi ønsker ikke en slags glidende overgang med hensyn til hvor mange områder ESA kan gå inn i, og vi ønsker å markere dette med en erklæring i EØS-komiteen». Erklæringen omtales ikke i informasjonen som er sendt Stortinget i forkant av dette møtet.

Nye felleseuropeiske arbeids- og hviletidsbestemmelser er til behandling i EU. Regelverket er hjemlet i denne forordningen, og omtales som «implementing rules». På side 47 i informasjonen som er oversendt Stortinget står det: «Forordning nr. 216/2008 i seg selv vil trolig innebære begrensede konsekvenser for norske luftfartsaktører, da det i første rekke vil være de mer detaljerte ”implementing rules” som vil inneholde nye særskilte og til dels byrdefulle krav som aktørene må etterleve». Dette regelverket vil bli vedtatt av Kommisjonen gjennom såkalt komitologi-prosedyre.

I det nye utkastet til regelverk foreslår EASA blant annet at piloter skal kunne jobbe 14 timer på dagtid og 12 timer på nattflyginger. Det har vært flere oppslag i media, hvor blant annet [Norsk flygelederforbund kritiserer forslaget](#). Det vises i den sammenheng til en [undersøkelse Forbrukerinspektørene har utført](#) blant SAS’ og Norwegians piloter, som viser at halvparten av pilotene har sovnet i luften.

I regjeringens EØS-notat om forslaget til arbeids- og hviletidsbestemmelser vises det til at Luftfartstilsynet i utgangspunktet er positiv til totalharmonisering av regelverket, men er kritisk til at de norske særreglene om reduksjon av den daglige flygetjenesten som følge av antall landinger ikke kan beholdes. Det vises til kortbaneoperatører hvor en arbeidsdag kan inneholde over seks landinger, samt at værforhold og geografiske forhold gjør dette ekstra krevende: «Luftfartstilsynet mener derfor det bør forsøkes å finne en [løsning som gjør det mulig å beholde denne særnorske ordningen](#)».

I forrige møte i EØS-komiteen ble forordningen om en revisjon av EUs tredje luftfartspakke vedtatt (forordning 1008/2008). Spørsmålet om regelverket gjaldt helikoptertrafikk på kontinentalsokkelen var sentralt i den norske høringen. Departementet slo fast at det ikke kom til anvendelse på kontinentalsokkelen. NHO viser derimot i sitt høringssvar 15. februar i år til at forordning 216/2008, som Europautvalget skal ta stiling til på dette møtet, [vil komme til anvendelse på kontinentalsokkelen](#): «I praksis vil da noe EU regelverk komme til anvendelse, samtidig som departementet ”legger til grunn” at annet EU regelverk ikke kommer til anvendelse på det samme området. En slik situasjon vil skape usikkerhet omkring den rettslige og markedsmessige situasjon for flygninger på norsk kontinentalsokkel. Det er derfor [ønskelig med en klargjøring fra departementet på dette spørsmålet](#)».

Direktiv 2010/40/EU om rammene for innføring av intelligente transport-systemer på vegtransportområdet

Direktivet, som omtales som ITS-direktivet, skisserer et rammeverk og presenterer prioriterte tiltak for oppbyggingen av intelligente trafikksystemer i vegsektoren. Formålet er å få en koordinert innføring av kompatible ITS-løsninger i Europa. Det tiltaket i direktivet som har skapt mest debatt er [eCall](#), en kommunikasjonsenhet i bilen som ringer nødnummeret og oppgir bilens posisjon i tilfelle ulykke. Hensikten er å redusere tiden det tar fra en bilulykke skjer til hjelpemannskap blir varslet.

[Datatilsynet er bekymret for personvernssidene](#) ved eCall, spesielt om man velger en løsning der en sporingsenhet alltid skal være aktiv: «Dersom man velger en slik løsning, vil det gi stort potensial for overvåking av trafikanter». I nasjonal transportplan for 2010-19 omtales eCall og det presiseres at Regjeringen er opptatt av at [«personvernmessige forhold ivaretas på en god måte»](#).

Direktivet er et rammedirektiv, og dermed lite konkret. Imidlertid står det i informasjonen som er oversendt Europautvalget: «Dersom de enkelte land beslutter å innføre løsninger på de områder ITS-direktivet dekker, vil imidlertid de enkelte land trolig være tvunget til å bruke de standarder og løsninger som kommisjonen bestemmer».

Norge underskrev i 2006 en Memorandum of Understanding (MoU), som er en intensjon om å medvirke i arbeidet og legge til rette for eCall i Norge. Representant Arne Sortevik stilte i 2007 et spørretimespørsmål om intensjonsavtalen og informasjon til Stortinget. Samferdselsminister Liv Signe Navarsete svarer at: «I prosessen vil sjølvsagt [Stortinget verte konsultert når det gjeld så viktige spørsmål](#)».

[8. september vedtok Europakommisjonen en henstilling](#) til medlemslandene om å påse at nettverksoperatørene oppgraderer infrastrukturen slik at eCalls effektivt vil komme gjennom til alarmsentralene. Kommisjonen omtaler dette som første steg og viser til at det snart vil legges fram et forslag til forordning som krever eCall i alle nye personbiler fra 2015. Digi.no skriver at: «Det er noe [uklart om bileierne vil ha enkel tilgang til å deaktivere eCall-enheten](#) dersom de ønsker dette».

Direktiv 2008/50/EF om luftkvalitet og renere luft i Europa

Med unntak av de nye kravene til finpartiklene PM_{2,5}, er grenseverdiene i direktivet allerede innført i forurensningsforskriften. Ifølge [Klima- og forurensningstilsynet](#) vil Norge nå de nye grenseverdiene for PM_{2,5}. Direktivet åpner for en utsettelse av oppfyllelse av grenseverdiene for NO₂ til 2015. Klima- og forurensningstilsynet antar at grenseverdiene for NO₂ også vil bli overskredet i 2020. «Dette skyldes bl.a. at NO₂-andelen av NO_x-utslippet fra nyere dieselmotorer er høyere og økt andel dieselmotorer. I tillegg medfører partikkelfiltre på tunge dieselmotorer økte NO₂-utslipp».

[Oslo kommune](#) påpeker i sin høringsuttalelse til direktivet at kommunen også vil ha overskridelser av grenseverdiene for NO₂ i 2015, og at kommunen derfor ikke vil innfri målene i det nye direktivet: «For å ha noen mulighet til å nå grenseverdien i 2015 er kommunen imidlertid helt avhengig av at det kommer flere virkemidler, spesielt rettet mot utslipp fra kjøretøy og overgangen til null- og lavutslippsbiler. Dette krever bedre statlig medvirkning».

Sverige ble i mai i år dømt av [EU-domstolen](#) for å ha brutt grenseverdiene for partikler PM₁₀. Ifølge [EU-opplysningen](#) i Sveriges riksdag vil: "EU-kommisjonen kommer med största sannolikhet att följa upp ärendet och be Sverige redovisa vad man gjort för att förbättra situationen. Regeringen har det övergripande ansvaret att se till att de lokala myndigheterna klarar gränsvärdena."

Andre aktuelle saker:

EUs oppfølging etter terrorangrepene i Norge

Terrorangrepa i Norge denne sommaren utløyste eit ekstraordinært møte i EUs arbeidsgruppe for terrorisme i Brussel 28. juli, kor Norge deltok. EU ønskjer å [undersøkje såkalla «einsam ulv-terrorisme» og nettbasert radikaliserings](#), og fryktar at nokon kan kopiera angrepsmetodane brukt i Norge. Europakommisjonen vil mellom anna innføre [ei ordning der ein må ha særskilt løyve for å kunna kjøpa kjemikalier som kan brukast til å laga bomber](#). Norge vil vera omfatta av regelverket gjennom EØS-avtala.

Kommisjonen lanserte i førre veke eit [nytt nettverk som skal samordna antiterrorressursane i Europa betre](#). Det nye nettverket er del av [EUs sikkerheitsstrategi](#), presentert i fjor haust. Norge er [også invitert med](#) i samarbeidet: «Norway was also invited to join the network so that others might learn something from their horrific experiences from this summer».

Nettverket skal samla og dela informasjon om valdelege og radikale miljø for å hindra nye terrorangrep. Den svenske terrekspersten Magnus Ranstorp sa følgjande [ved opninga](#): «Det pågår masse parallelle nettverk i Europa. Meningen er ikke å erstatte dem, men å samordne disse bedre og opprette et sentralt sekretariat». Dagens Nyheter [skreiv også om det nystarta nettverket](#): «Nätverket ska fungera som en mötesplats för forskare och praktiker, det vill säga

skolpersonal, religiøse ledare, sosialarbeidare og frivilligorganisasjoner, att utbyta information, erfaringer og idéer om hur man bäst bemöter våldsbejakande extremism. Detta blir första gången man skapar mötesplatser över de olika disciplinerna på europeisk nivå».

Denne veka blei ei avstemming om antiterrorpolitikken i EU [utsett i Europaparlamentet](#): «It would seem that positions have shifted and controversy has risen around this report». Komiteen for borgarrettar (LIBE) i Europaparlamentet vedtok tidlegare i sommar [resolusjonen som slo fast at arbeid mot terrorisme må samsvara med terrortrussel og vera basert på bevis](#). I tillegg ønskte komitémedlemmene ei evaluering av antiterroriltak i Europa etter 11. september 2001, og oppmoda Europakommisjonen om å presentera ei studie rundt kostnadane i antiterrorismepolitikken. [Ein rapport til den amerikanske kongressen](#) trakk nyleg fram Europaparlamentet si styrkte rolle «in many of the areas related to counterterrorism and its new role in approving international agreements».

EUs krisenettverk, First Response Network, blei [tatt i bruk for første gong etter terrorangrepa i Noreg](#). Gjennom nettverket fekk norsk politi hjelp frå spesialistar i ei rekkje europeiske land. I tillegg til å aktivera nettverket sette Europol si eiga antiterroravdeling på saka.

I fjor blei det registrert [249 terroraksjonar i EUs medlemsland](#), dei fleste var knytt til ulike separatistgrupper. Ingen høgreekstrem terrorisme blei registrert. Tre av tilfella var tilskrive islamisme (to i Danmark, eitt i Sverige), og eitt tilfelle i Hellas blei skildra som «einsaksterro- risme». Europakommisjonen har også [åtvara mot framandfrykt etter angrepa i Noreg](#).

I det nye [arbeidsprogrammet for EU/EØS-saker](#) står det følgjande om nedkjemping av terror- risme: «Selv om Norge på bakgrunn av sin rolle i fredsarbeid har trukket sin tilslutning til EUs terroristliste (vedlegg til en felles holdning fra 2001 om bekjempelse av terrorisme), er målet fortsatt et nært samarbeid med EU om terrorismebe- kjempelse, både bilateralt og i multi- laterale fora som FN, OSSE og Europarådet. Fra norsk side vil man jevnlig informere EU om de prosjekter Norge finansierer i FN og i tredjeland som kan bidra til å bekjempe terrorisme».

Dagens Medisin skreiv nyleg om [eit Sintef-leia EU-prosjekt på tvers av landegrensene, som skal bidra til å auka beredskapen ved mellom anna terrorangrep](#). Målet er å utvikla teknologi for å betra samhandlinga slik at innsatsleiarar og nødetatar får betre mulegheit til å redde liv og avgrensa skadeomfang.

Nytt om Schengen

Europakommisjonen ønskjer siste ordet i innføringa av grensekontrollar, men allereie før for- slaga er lagt fram møter dei [motstand frå fleire medlemsland](#).

16. september vil kommisjonen [presentera forslag til lovendringar i Schengen-regelverket](#). Det skal vera snakk om [to nye prosedyrar for innføring av mellombelse grensekontrollar](#), som begge vil innebera at initiativ til slike kontrollar skal koma frå kommisjonen. Deretter må dei bli vedtatt med kvalifisert fleirtal blant medlemslanda. Den tyske innanriksministeren er kri- tisk til dei (uoffisielle) forslaga: «We will not allow Brussels to dictate when we can introduce checks. We will carry out border control if it is necessary for security reasons».

Schengen-endingane kjem som følgje av innstrammingane i vår, der [Frankrike innførte kontrollar på grensa mot Italia](#) for å avskjera auka innvandring frå Nord-Afrika. I ettertid har Danmark [fått kritikk frå kommisjonen](#) for innføringa av forsterka kontroll på grensene mot Sverige og Tyskland. Også i Nederland har dei begynt å kameraovervaka grensene, [ved to overgangar mot Tyskland](#).

Kommisjonsforslaga er også blitt [tema i den pågåande valkampen i Danmark](#): Sosialdemokraterne meiner grensekontroll framleis skal vera eit nasjonalt spørsmål, noko som blir støtta av Peter Christensen frå Venstre: «Den suverenitet ligger selvfølgelig hos medlemslandene». Ein dansk professor [kommenterte derimot dei venta forslaga slik](#): «Det er en diskussion, som drejer sig om midlertidig grænsekontrol, mens det danske udestående med EU-kommissionen handler om permanent grænsekontrol».

12. september blei det semje om å oppretta [eit nytt IT-byrå som skal administrera tre sikkerheitsverktøy for Schengen-området](#): eit modernisert informasjonssystem (SIS II), visuminformasjonssystemet VIS og EUs biometriske database for fingeravtrykk av asylsøkjjarar, Eurodac. Noreg har tilknytning alle systema og [vil delta i IT-byrået](#) som skal starta arbeidet neste sommar. Statewatch har kalla dei nye verktøya: «[Small steps to big brother](#)».

Når det gjeld ev. utviding av Schengen-området, så viste Europakommisjonen sine [siste rapporter](#) at korrupsjonen framleis er eit problem i Bulgaria og Romania. [Rapportane gir ammunisjon til skeptiske land, særleg Frankrike og Nederland](#), som har sagt at dei vil sjå resultat i kampen mot korrupsjon før dei ønskjer innlemming av Bulgaria og Romania i Schengen-området.

Førre veke blei Noreg karakterisert av Barentssekretariatet som ein ”[Schengen-versting](#)”, for det dei meinte var ei streng handheving av innreiseregimet for russarar som ønskjer å reisa inn i Schengen-området, trass i mål om meir samband og visumfri grense til Russland. «Utenriksminister Jonas Gahr Støre har vært en veldig stor pådriver for lettelser, men han har møtt veldig stor skepsis i UDI. De har ikke skjont at muren falt i 1989», sa leiaren for Barentssekretariatet, Rune Rafaelsen, til NTB.

Arrestordreloven

Europaparlamentet slutta seg 13. september til [avtalen](#) mellom EU, Island og Noreg om overleveringsprosedyre mellom landa. Proposisjon med [framlegg til lov](#) om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre og norsk samtykke til tilslutning til avtalen vart lagt fram av regjeringa 24. juni i år.

Regjeringa skriv i proposisjonen at gjennomføringa av arrestordreavtalen er eit ledd i arbeidet for utvida justispolitisk samarbeid med EU. Den må sjåast i samanheng med Noregs straffettslege samarbeid med EU elles gjennom blant anna Schengen-avtalen, samarbeidsavtalane med Europol og Eurojust, tilknytingsavtalen til EU sin konvensjon om gjensidig bistand i straffesaker, og avtalen om forsterka politisamarbeid (Prüm-avtalen).

Reglane for overlevering mellom Noreg og EU-statane utanfor Norden vil i det vesentlege svare til dei som følgjer av den europeiske arrestordren i EU. Mellom anna vil det for visse

handlingar og på visse vilkår bli foreslått å fjerne kravet til dobbel strafflegging. Norske styresmakter skal i nokre tilfelle late vere å prøve om handlinga som arrestordren gjeld er straffbar også etter norsk rett, og den ettersøkte skal i desse tilfella overleverast sjølv om han ikkje kunne vorte straffa her til lands for handlinga.

Det skal ikkje lenger vere noko forbod mot overlevering for politiske lovbrott eller mot overlevering av norske borgarar til EU-statar. Samstundes blir det lagt opp til enkelte særreglar i samband med overlevering av norske borgarar og personar som er busette her i landet.

Avtalen mellom EU, Island og Noreg listar opp kva type straffbare tilhøve som ikkje er omfatta av kravet til dobbel strafflegging, jf. artikkel 3 punkt 4. Dette omfattar mellom anna organisert kriminalitet, terrorisme, menneskehandel, seksuelt misbruk av barn og ei rekkje andre tilhøve. Dei fleste av lovbrota er av ein slik type at dette ikkje har vore kontroversielt. Det har likevel vore ein viss diskusjon på europeisk nivå om nokre av lovbrota. Dette gjeld t.d. bistand til ulovleg innreise eller opphald som mellom anna vil kunne omfatte det å gje husly til ulovlege innvandrarar.